

Quản lý hoạt động dạy học tích hợp môn Lịch sử và Địa lí ở trường trung học cơ sở

Phùng Thị Mỹ Bình*

*Học viên Cao học Trường Đại học Sài Gòn

Received: 28/12/2022; Accepted: 3/1/2023; Published: 7/1/2023

Abstract: The management has a very important role in integrated teaching activities, which is reflected in the management of goals, planning, program content, organizational form and teaching methods, testing and assessment in teaching History and Geography in grade 6 in secondary school. The management will promote the effectiveness of teaching 6th grade History and Geography at secondary school. The article presents the management of integrated teaching activities of History and Geography in secondary schools

Keywords: Management, integrated teaching, History and Geography, secondary school

1. Đặt vấn đề

Dạy học tích hợp (DHTH) là xu hướng phổ biến của giáo dục tiếp cận PTNL của học sinh (HS). Kinh nghiệm quốc tế cũng như thực tiễn ở Việt Nam cho thấy, DHTH giúp việc học tập của HS gắn liền với thực tiễn hơn, từ đó tạo cảm hứng và giúp HS phát triển các phẩm chất và năng lực cần thiết, khả năng tổng hợp kiến thức, kỹ năng... thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau để giải quyết có hiệu quả các vấn đề trong học tập và trong cuộc sống, giúp hình thành và phát triển năng lực (PTNL) giải quyết vấn đề của HS.

Đổi mới phương pháp dạy học (PPDH) và cải tiến nội dung sách giáo khoa ở THCS là một bước tiến quan trọng của giáo dục Việt Nam nhằm đáp ứng nhu cầu kiến thức cũng như sự phát triển của đất nước trong xã hội ngày nay. DHTH là nhu cầu PTNL, không chỉ áp dụng riêng với các môn Lịch sử và Địa lí (LS&ĐL) mà các môn học khác cũng phải tính toán đến xu hướng này trong đó có môn LS&ĐL.

Trong thực tế những năm học qua, DHTH môn LS&ĐL và quản lý hoạt động DHTH vẫn còn tồn tại nhiều vấn đề, từ giáo viên đến CBQL các trường THCS. Giáo viên đã được triển khai thực hiện và có tiến hành trao đổi kinh nghiệm qua những lần thao giảng, chuyên đề. Tuy nhiên, phần lớn giáo viên thực hiện chưa tốt hoạt động DHTH do ngại đổi mới và một phần do CSVQ có giới hạn. Quản lý hoạt động DHTH môn LS&ĐL tại các trường THCS có kiểm tra, đánh giá nhưng chưa thường xuyên nên đội ngũ giáo viên thực hiện DHTH chưa đồng bộ, hiệu quả chưa cao do đó hoạt động DHTH môn LS&ĐL còn nhiều hạn chế.

Để thực hiện có hiệu quả những mục tiêu và nhiệm vụ nêu trên, cần thiết phải nghiên cứu quản lý hiệu quả

hoạt động DHTH môn LS&ĐL ở các trường THCS trong bối cảnh đổi mới giáo dục..

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Tầm quan trọng của quản lý hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS

DHTH là phương thức liên kết các đối tượng nghiên cứu, học tập của một vài lĩnh vực môn học khác nhau thành nội dung thống nhất, dựa trên cơ sở các mối liên hệ về lý luận và thực tiễn được đề cập trong các môn học đó nhằm hình thành ở HS các năng lực cần thiết. Trong DHTH, dưới sự hướng dẫn của GV, HS phải liên kết các kiến thức của môn học này với môn học khác, chuyển đổi thông tin bao gồm khái niệm; ký hiệu; ký tự từ lĩnh vực này sang lĩnh vực khác, phối hợp linh hoạt các kiến thức, kỹ năng và thao tác hóa để giải quyết một vấn đề phức hợp, thường là vấn đề thực tiễn.

Quản lý hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS là quá trình của chủ thể quản lý thông qua việc xây dựng quy trình quản lý (kế hoạch thực hiện, nội dung chương trình giảng dạy, phương pháp, phương tiện, cách thức tổ chức KT&GD H&DH) nhằm tích hợp kiến thức các LS&ĐL, và quy trình kỹ thuật để giải quyết vấn đề gắn liền với thực tế, nhằm tạo hứng thú cho HS, giúp HS thấy được ý nghĩa của việc học và thấy được vai trò của các môn LS&ĐL trong cuộc sống, bảo đảm cho HS vận dụng được tổng hợp các kiến thức đó một cách hợp lý để giải quyết các vấn đề trong học tập, trong cuộc sống, hình thành và phát triển phẩm chất, năng lực cho HS. Quản lý hoạt động DHTH môn LS&ĐL ở trường THCS có vai trò:

Thứ nhất, đánh giá H&DH hướng đến hình thành và phát triển phẩm chất, năng lực HS nhằm chuẩn bị cho HS có khả năng giải quyết các vấn đề trong thực

tiên. Bên cạnh đó, quản lý hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS còn là cơ sở để tiếp cận chương trình GDPT mới, tích hợp các môn có liên hệ với nhau để HS hình thành thói quen tư duy tổng quát, đồng thời có vận dụng các kiến thức đã học để giải quyết vấn đề thực tiễn.

Thứ hai, đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục. Để thực hiện mục tiêu trên, GDPT phải đổi mới căn bản, toàn diện, hướng vào sự PTNL HS trên tất cả các phương diện: từ mục tiêu dạy học, chương trình dạy học đến PPDH, KTĐG kết quả học tập của HS, quản lý HĐDH,...

Thứ ba, nâng cao chất lượng giáo dục của trường, tiến đến hội nhập quốc tế. HS được rèn luyện rất nhiều kỹ năng như: làm việc nhóm (xây dựng kế hoạch, tổ chức thực hiện, phân công phân nhiệm rõ ràng, nhờ sự giúp đỡ từ cha mẹ, thầy cô); xử lý mâu thuẫn, biết hợp tác để cùng hoàn thành dự án; đặc biệt là rèn luyện tư duy phản biện, suy nghĩ ra bên ngoài khuôn mẫu; ứng dụng CNTT trong thiết kế ý tưởng, chia sẻ ý tưởng, trao đổi thông tin liên lạc với nhau, trình bày ý tưởng...; tìm hiểu và chọn lọc kiến thức trên mạng Internet (bằng tiếng Anh và tiếng Việt)...đây cũng chính là những kỹ năng cần thiết để tồn tại và làm việc trong thế kỷ 21, thế kỷ của những công dân toàn cầu.

2.2. Nội dung quản lý hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS

2.2.1. Lập kế hoạch hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS

Quản lý LKH DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS bao gồm:

- Thông qua các văn bản hướng dẫn về chương trình DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở THCS của BGD và SGD và kế hoạch chung của toàn năm học, CBQL cần quản lý việc triển khai và thực hiện chương trình các môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS. Chương trình dạy học các môn LS&ĐL lớp 6 theo hướng tích hợp là căn cứ quan trọng để CBQL theo dõi và giám sát, cũng là văn bản dùng để căn cứ cho hoạt động KTĐG kết quả học tập.

- CBQL chỉ đạo tổ chuyên môn triển khai xây dựng kế hoạch dạy học và hồ sơ chuyên môn LS&ĐL theo hướng tích hợp; mà cụ thể là phân phối chương trình sao cho phù hợp với kế hoạch chung của toàn trường và điều kiện thực tế của nhà trường.

- CBQL yêu cầu TBM rà soát về nhân sự, TBM phân tích thực trạng nhân sự của giáo viên trong nhà trường, từ đó CBQL quản lý việc phân công chuyên môn dựa trên hoàn cảnh thực tiễn phù hợp với trình độ, năng lực, thái độ và khả năng hoàn thành nhiệm vụ giảng

dạy.

- Xác định nguồn lực cần thiết cho việc thực hiện kế hoạch như đội ngũ giáo viên, cán bộ, CSVC có ảnh hưởng đến HĐDH các môn LS&ĐL lớp 6 theo hướng tích hợp.

- CBQL cũng XDKH để bồi dưỡng nâng cao năng lực chuyên môn đồng thời năng lực dạy học của GV dạy các môn LS&ĐL lớp 6 theo hướng tích hợp ở trường THCS, để GV đáp ứng yêu cầu về chuyên môn đảm nhận việc dạy học toàn bộ chương trình môn học.

- CBQL cũng cần xây dựng cơ sở kế hoạch KTĐG toàn năm học tỷ lệ phù hợp với nội dung và thời lượng dạy học của mỗi phần môn đến thời điểm KTĐG.

2.2.2. Tổ chức thực hiện hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS

Để tổ chức DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS, CBQL cần làm những việc sau:

-CBQL cùng với TTCM tổ chức phối hợp các hoạt động giữa các GV trong tổ, nhóm chuyên môn dựa trên kế hoạch năm học, xác định mục tiêu; rà soát lại nội dung chương trình DHTH môn LS&ĐL lớp 6.

-Xây dựng mục tiêu về chuẩn kiến thức; năng lực; thái độ sau mỗi bài dạy, từ đó lựa chọn các hình thức tổ chức và PPDH sao cho phù hợp với điều kiện thực tiễn của nhà trường.

-CBQL cùng với TCM tổ chức dự giờ để cùng nhau học tập và trao đổi kinh nghiệm.

-CBQL tổ chức các khóa tập huấn để nâng cao trình độ chuyên môn và kỹ năng tổ chức lớp học trong hoạt động DHTH môn LS&ĐL ở trường THCS, để GV hiểu rõ hơn về thiết kế bài học theo hướng DHTH, tiến hành các tiết dạy, các dự án, chủ đề theo hướng DHTH để làm mẫu.

-Duyệt kế hoạch của GV về tổ chức cho HS tham quan thực tế có kết hợp các kiến thức được học để giải thích HS có cơ hội trải nghiệm học tập theo các chủ đề tích hợp.

-Duyệt kế hoạch của GV về việc hỗ trợ và hướng dẫn HS cách thức tiếp cận nhiều nguồn tài liệu tham khảo trong học tập tích hợp môn LS&ĐL lớp 6. Tổ chức hướng dẫn HS sử dụng phương tiện kĩ thuật dạy học hiện đại phù hợp DHTH môn LS&ĐL lớp 6.

-Tổ chức nhiều hình thức học chuyên môn nhằm bồi dưỡng năng lực DHTH cho GV như: tham quan, học tập kinh nghiệm ở trường bạn.

-Tập huấn GV về đổi mới KTĐG theo hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS.

-Phổ biến quy chế lấy điểm, tính điểm, xếp loại HS trong hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6; ban hành cách thức, nội dung KTĐG theo hướng phát huy phẩm

chất năng lực HS.

Quản lý ngân hàng câu hỏi theo hướng tích hợp để làm dữ liệu cho những năm kế tiếp, thường xuyên cập nhật các câu hỏi theo hướng tích hợp môn LS&ĐL để làm phong phú thêm bộ dữ liệu.

2.2.3. Chỉ đạo hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS

Để quản lý hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS có hiệu quả, công tác chỉ đạo của CBQL quyết liệt và bám sát nội dung, như vậy CBQL cần:

-Chỉ đạo thực hiện mục tiêu, nguyên tắc hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS;

-Chỉ đạo TTCM LKH kiểm tra và duyệt kế hoạch DHTH.

-Chỉ đạo thực hiện nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS;

-Chỉ đạo sử dụng phương tiện, CSVC tổ chức hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS;

-Chỉ đạo đổi mới sinh hoạt TCM theo hướng nghiên cứu chuyên đề tích hợp, dạy học theo PTNL, dạy học theo chủ đề.

-Chỉ đạo các TCM, GV tích cực tổ chức các hoạt động giáo dục gắn liền với mô hình trường học gắn với thực tiễn tích hợp môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS như: Biên soạn tài liệu, bộ tiêu chí, kế hoạch DHTH.

-Chỉ đạo xây dựng tài liệu tham khảo chuyên môn, khuyến khích các đề tài nghiên cứu, bài tham luận phục vụ nội dung DHTH.

-Chỉ đạo GV thực hiện nhiều phương pháp, hình thức đánh giá HS thông qua nhiều hoạt động khác nhau, nội dung câu hỏi gắn liền với thực tiễn cuộc sống, phát huy khả năng vận dụng kiến thức để trả lời nhằm phân hóa HS.

2.2.4. Kiểm tra, đánh giá hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS

KTĐG kết quả học tập của HS dựa trên mục tiêu hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS ở 3 thành phần: kiến thức, kỹ năng và thái độ, do đó CBQL cần KTĐG: TCM, cá nhân GV thực hiện kế hoạch DHTH môn LS&ĐL lớp 6.

-Xây dựng và triển khai tiêu chí đánh giá kết quả hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6.

-Đôn đốc, nhắc nhở và kiểm tra việc thực hiện hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6.

-Rà soát bổ sung CSVC cần thiết để phục vụ hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 tốt hơn.

-Kiểm tra, rà soát số lượng, trình độ, cơ cấu của đội ngũ GV để có sự điều chỉnh phù hợp.

-Đánh giá, rút kinh nghiệm cho GV theo từng giai đoạn và từng năm học đối với hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6.

2.2.5. Quản lý các điều kiện hỗ trợ hoạt động DHTH ở trường THCS

-Xây dựng phòng chuyên môn cho hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở Trường THCS phù hợp với yêu cầu và mục tiêu môn học.

-CBQL dựa trên đề xuất hàng năm của TCM để trang bị thêm TBDH và cải thiện CSVC để HDDH hiệu quả hơn.

-Xây dựng bầu không khí làm việc trong môi trường văn hóa làm việc thân thiện và giúp đỡ nhau.

3. Kết luận

Trong Chương trình GDPT 2018, DHTH là một trong những phương thức quan trọng để xây dựng chương trình học, và ở bậc THCS, DHTH gồm lĩnh vực KHTN và KHXH. Nội dung quản lý hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS, bao gồm xây dựng kế hoạch, tổ chức thực hiện, chỉ đạo và KTĐG hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 ở trường THCS.

Hoạt động DHTH môn LS&ĐL lớp 6 là một quan niệm dạy học nhằm hình thành ở HS những năng lực giải quyết hiệu quả các tình huống thực tiễn dựa trên sự huy động nội dung, kiến thức, kỹ năng thuộc liên môn LS&ĐL lớp 6. DHTH đòi hỏi việc học tập trong trường THCS phải được gắn với các tình huống của cuộc sống mà sau này HS có thể đối mặt vì thế nó trở nên có ý nghĩa đối với HS.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017). *Chương trình GDPT tổng thể*. NXB Giáo dục Việt Nam. Hà Nội.

2. Đinh Quang Báo - Hà Thị Lan Hương (2014). *DHTH - Phương thức PTNL HS*. Kỷ yếu Hội thảo khoa học *Nâng cao năng lực đào tạo giáo viên dạy tích hợp môn KHTN*, Hà Nội, tr 23-28.

3. Đỗ Hương Trà (chủ biên) (2015). *DHTH PTNL HS*. NXB ĐHSPT Hà Nội.

4. Đỗ Thị Nghinh (2018). *Quản lý HDDH các môn KHTN theo hướng tích hợp ở các trường THCS Huyện Mỹ Xuyên Tỉnh Sóc Trăng*. NXB ĐHSPT, TP. Hồ Chí Minh.

5. Hà Thị Lan Hương (2015). *DHTH vì mục tiêu PTNL vận dụng kiến thức của HS*. Tạp chí Khoa học, Trường ĐHSPT, Vol. 60, No. 6A, tr 91-96.

6. Lèng Văn Nam (2020). *Quản lý HDDH môn lịch sử - Địa lí theo hướng tích hợp ở các trường THCS huyện Xin Mần, tỉnh Hà Giang*. Trường ĐHSPT, Đại học Thái Nguyên.